

ИЛИЯ БЕШКОВ
АКО НЕ ВЪЗЛЮБИМ

chitanka.info

— Роден съм в Долни Дъбник. Много ми се нека да похваля родното си село, но дъбничани няма да повярват. Голямо село. Понякога ми се струва, че то е нещо велико, единствено във вселената. Това са измамни трепети на сърцето... Родителите ми, братята и сестрите ми са там, но погребани. А в сънищата ми всичко е така, както е било преди 45 години... Мнозина се разплакват от въпроси като вашия, но това обикновено са стари хора, с разстроени нерви. Все пак детинството е единственият източник на светлина и умиление, които ние не можем да потулим с цялата мрачина в живота си.

— Защо и как започнахте да рисувате?

— Не зная, не помня. Може би случайно, ако изобщо тая дума значи нещо.

— Защо чрез карикатурата изразявате своите отношения към събитията и хората?

— Пак за тая проклета карикатура! Милвал ли ви е някой с нечисти ръце или пък да ви е бил по лицето някой усмихнат? Подобно необичайно, но съществуващо явление е карикатурата. Тя се явява там, където се е зародило омерзяване у човека и между хората. И ние, българите, не сме от най-здравите морални люде, нито от най-чистите по сърце. Скептици и присмехулници — ние никому не доверяваме, а вярваме понякога само за да видим „какво ще стане“. С присмеха и хумора, както с клюката и клеветата, най-леко и бързо се набъркваме в живота на хората. Оттук и общественият характер на карикатурата, и популярността ѝ. Нечестиво деяние е тя и за едно нечестиво общество не е лесно да я приеме. Тя е като нож, опрян в гърлото на противника. Облечена в средствата на изкуството, тя добива силата на разложения атом. Тя е именно разлагане на нравствения атом, при което се освобождават могъщи истини и... лъжи. Тя често е забранявана и не зная дали сега не е в дневния ред на Съвета за сигурност, наред с атомната бомба...

— Какви цели поставяте на карикатурата? Смятате ли, че тя съществува у нас в този вид, както я разбирате вие?

— Никакви цели. Карикатуристът е като ловджийско куче. Попаднал на следите на смешното, грозното и печалното, той изразходва всичките си сили, дори живота си, за да го улови. Самият той не се храни с жертвата си — той е само задъхан, доволен и изцапан от нея. През останалото време, в забранения ловен сезон, той е на

синджир — лежи кротко и скимти на сън. Всъщност карикатуристът има пълно съзнание за света и за себе си, но дарът му лежи изцяло в неговия инстинкт — в творческото му предразположение; а силата му — в неговото честно и храбро сърце. Той е търсач на опасни истини. Такава една порода, неудобна ни за земята, ни за небето...

— Когато рисувате карикатури, от омраза към вашите герои ли ги изобразявате или пък от любов към идеята, която искате да прокарате?

— Идеята, всичко е идеята за карикатуриста — неговата собствена идея за света, за нестихващите противоречия в него. Карикатуристът не може да изобрази един свой любимец, без да го отрече и осмее, както и врага си — ако не го възлюби. Той не е напълно свободен нито в любовта си, нито в омразата си.

— Цензурата през фашистко време забраняваше ли вашите карикатури?

— Цензурата пазеше себе си и властта от карикатурите ми, а аз пазех здравето и живота си от властта. Но стана така, че и тя, и аз не можахме да се опазим... Все пак смятам, че от карикатурата има право да се пази всеки, който не е способен да се възхищава от нея. Да не можеш да понасяш карикатурата е все едно да не можеш да изтърпиш жена си.

— Какви задачи поставяте на изкуството?

— Изкуството е могъщо и може да понесе всички и всякакви задачи. Но има и изкуство, което не може да носи дори подписа на автора си.

— Каква задача има карикатурата според вас? Да поучава или да бичува?

— Това зависи от манталитета и характера на дадено общество. У нас казват: "Ще го науча аз него..." Това значи, че той ще бие другия. Така и карикатурата у нас бичува и осакатява с „благородното“ вдъхновение да поучи някого. За нас е по-лесно да си нанесем по няколко удара, отколкото да понасилим ума си, за да се разберем...

— Може ли да се твори по поръчка?

— Поръчката си получавам на всяка крачка от живота и събитията, а за дадени поръчки, ако са съобразени с моите идеи и творчески изисквания, могат да ме вдъхновят. Те са вече мои!

— Как са създадени вашите карикатури? По ваше желание или по поръчка на редакциите?

— Работя по свое желание и то ако има какво да кажа на хората.

— Какво според вас е отношението между свобода и изкуство?

— Свобода има само в изкуството, а в живота — само ограничения. Погрешно и парадоксално е да гоним пълната свобода в живота, където сме роби сами по себе си, а да се ограничаваме в изкуството, където единствено сме свободни. Мъдрият човек съзнава ограниченията на живота и свободата на духа: приема едното и брани другото. Хората обикновено пеят за свобода, но малцина пеят като свободни.

— Може ли, господин Бешков, даровитият човек да има особени успехи без труд?

— Дарбата е нищо друго, освен склонност и предразположение към труд.

— Какво е дало селото за нашата култура?

— Най-великият пример на безкористен труд.

— Какво е вашето отношение към нашата селска поезия и към нейните представители?

— За съжаление, селската ни поезия, с изключение на народната песен, не е достигнала още красотата и добродетелите на селския ни бит. За мене е още неясно дали трябва да има „селска поезия“. Защото селският човек без друго е баща и съдържание на българското творчество.

— Смятате ли, че чрез изкуството си един творец може да помогне на науката в своята родина?

— Аз не зная въобще кое, освен изкуството, може да помогне на една родина. Платон, Фидий и Омир още помагат и спасяват Гърция. За твореца няма давност.

— Ние имаме много нови художници. Какво очаквате от тях за разцвета на нашата живопис?

— Ще имат безспорно и благотворно влияние, ако те самите се поставят под влиянието на живописиста и на изкуството изобщо.

— Вие сте професор в Художествената академия. Как протича там животът?

— В Художествената академия постъпва способна, свободна и възторжена младеж. От две години съм професор в Академията, но

мога да кажа, че животът там е интензивен, радостен и с удоволствие му отдавам всичкото си време. Срещу познанията и поуките, които давам на студентите, аз черпя от тях бодрост и вяра!

Да, да! Надеждите са огромни — дори за един карикатурист!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.